

Het gefluister en de razernij.

Een essay in humanisme

De geschiedenis van Europa is de geschiedenis van de logos. De relatie met de logos is een liefdehaat relatie, nog het meest voor de mensen die er het dichtst bij staan, de filosofen. Recentelijk hebben een aantal ervan, *irrationalisten* zoals Heidegger (na 1945), Deleuze, Derrida ..., geprobeerd zich te onttrekken aan de logos: de logos die zich probeert te onttrekken aan de logos, een ware acrobatie van het denken (een beetje zoals op zijn hoofd proberen lopen met zijn voeten). Meer *rationeel* georiënteerde collega's reageerden hiertegen door zich op te sluiten in het formalisme van hun eigen denken (ze proberen te lopen zonder voeten). Beide opties zijn privileges van de "schone ziel": ze hebben geen wortels in een situatie van gebrek en afzien. En dat is ook de reden waarom we beiden, irrationalisme (of post-modernisme) en rationalisme (of analytische filosofie), *irrationeel rationalisme* noemen.

Een aantal socio-ideologische en socio-economische crisissen zoals 1973, 1989 of 2009 ondermijnen de materiële basis van de privileges. Vandaag zien we dat we als Europeanen opnieuw meer en meer vanuit een situatie van gebrek en ideologische nood moeten denken. We kunnen ons niet meer permitteren te denken als een schone ziel.

Om de sluier op te lichten, om een project, een doel, een praxis te vinden, zullen we moeten doorbijten: we hebben een grondig begrip nodig van de logos. Praxis vereist rationaliteit.

Rationaliteit kan zichzelf niet funderen: er is geen rationele fundering van de rationaliteit (hierover zijn post-modernen en analytische filosofen het eens). Maar praxis vereist rationaliteit. Laten we dan een irrationele fundering aan de rationaliteit geven. Dit noemen we *rationele rationaliteit of humanisme*. In mijn presentatie ontwikkel ik een aantal concepten die toelaten om rationaliteit uit het irrationele te laten verrijzen. Twee zulke concepten zijn het gefluister en de razernij.

Poëzie laat de denkstappen toe. Gaandeweg wordt die rol – ten dele – overgenomen door film. We laten niet na dichters te citeren en filmfragmenten te tonen.

(Engelse versie)

The history of Europe is the history of the logos. The relationship with the logos has been one of love and hate, especially for the people closest to it, the philosophers. Most recently, a number of them, *irrationalists* like Heidegger (after 1945), Deleuze, Derrida..., tried to substract themselves from the logos: the logos trying to substract itself from the logos, a real acrobatics of thought (a bit like trying to walk on your head with your feet). More *rationaly* inclined colleagues reacted by locking themselves within the formalism of their reasoning (trying to walk without feet). Both options are privileges of "the beautiful soul": they are not rooted in a situation of hardship and need. Which is why we will call both irrationalism (or post-modernism) and rationalism (or analytical philosophy) *irrational rationalisms*.

A number of socio-ideological and socio-economical crises like 1973, 1989, 2009 ... are undermining the material basis for these privileges. Today we see that as Europeans we are more and more required to think from within a situation of need and hardship again. Thinking like a beautiful soul is no longer an option.

To lift the veil, to find a project, a goal, a praxis, we will have to bite the bullet: we will need a proper understanding of the logos. Praxis requires rationality. Rationality cannot found itself: there is no rational foundation for rationality (here post-modernism and analytical philosophy of science agree). Nevertheless praxis requires rationality. Let us then provide an irrational foundation for rationality. This we call *rational rationality or humanism*. In my presentation I will develop some of the concepts required to let rationality rise from the irrational. Two such concepts are the whisper and the rage.

Poetry allows the steps of thought. Gradually this role is taken over by film.